

Civilka

BY DAVOR ŠPIŠIĆ | SLJEČANJ 4, 2016 · 09:10

KOZMIČKI KRIK DUŠE

„U Njemačkoj je gladna godina“, prva je ogoljena rečenica gorke prakse relativiteta, skladane u simfoniji „Doba mjedi“ Slobodana Šnajdera. Teško da se može izravnije ući u krug iskopiranih egzodusa na kojima počiva genetski kod ljudskog roda. Ostanemo li „samo“ u granicama literarnih aršina, već u prvim dionicama čitanja shvatit ćemo da se ovaj roman useljava na police najdragocjenije proze napisane na hrvatskom jeziku – ikad. Također suvereno pripada ringu europskih i svjetskih teškaša. No, Šnajderovo novo djelo nadraća proizvodnju tankočutne umjetnosti. Ono je gusti kozmički krik duše. Lelek esencije pojedinca, vječno nadajućeg da će ga paranoje kolektiviteta pustiti na miru. Uz to je „Doba mjedi“ i vrhunski udžbenik povijesti, obavezna nastavna literatura (pod uvjetom, dakako, da u ovoj zemlji još za znanjem ima preostale žeđi) sazdana bez lakirovke iz perspektive kakvog pobjednika – njezina je perspektiva isključivo gubitnička. Šnajderovi junaci, što izviru iz široke transeuropske geste, mahom su luzeri. Protagonisti slabe povijesti ubačeni u žrvanj histerične, monumentalne historije koja melje sve pred sobom.

Naposljetku, „Doba mjedi“ je kanonski brevijar mogućeg (i još uvijek sanjanog) civilnog društva. Bespoštedna bitka za dignitet čovjeka i građanina, njegu dostojanstva i snove o revolucijama koje neće žderati svoju djecu nego će prosvjetiteljskim dahom dosegnuti prag društva jednakosti i pravednosti. Šnajderov melankolični skepticizam na valovima ovog romana tužno svjedoči da su ti civilni snovi –podalje čopora, bubnjeva ili korporativnih proizvodnji rasizma i predatorstva- i dalje utopija, ali od borbe za tom utopijom nipošto ne odustaje.

Priča je to o folksdojčeru Georgu, mobiliziranom pripadniku SS-trupa, i partizanki Veri. Njihov dugi marš kroz krvi, tla, ideologije i snatrene ljubavi, Šnajder prati iz embrionske pripovjedačke metafizike njihovog (Ne)rođenog sina. Tu kozmičku poziciju još uvijek neokaljanog sudionika i čežnju djeteta za smirajem, autor orkestrira čudesnim spojem bajkovitosti Grimmovih i izravne, plemenito cinične zabrinutosti jednog Brechta.

Slavonija ovdje zadobija lucidno iskaljeno zrcalo, kao epski povučena stepska beskonačnost, u kojoj će se reflektirati iznureno lice cijele Europe. Europe brutalnih zabluda i posijanih kolona gdje žrtve i likvidatori, progonjeni i progonitelji, izmjenjuju uloge u sudbinskom ritmu: „Njihov je očaj neopisiv. Nije im dopušteno dokraja se raspasti u zemlji u kojoj su se rodili. Tako je tegobno, tako dugočasno, čekati uskrснуće na nekom nepoznatom mjestu, a ne u svojoj, kako je rekao Schiller u ‘Razbojnicima’, domovinskoj zemlji. U Slavoniji.“

Ne znam koje su daljnje namjere TIMpressa, malog izdavača kapitalnog „Doba mjedi“, ali tvrdoukoričeno izdanje svakako bi moralo pratiti i džepno. Ovaj roman zaslužuje da ga se što lakše transportira. Da se nemilice kupusi dok se ne raskupusa, da ga nosamo po džepovima, listamo po palubama, drumovima i aerodromima, nosimo sa sobom u zbje govima... i prinosimo prljavim rukama ne bismo li očistili duše.